

כללי ההשקעה

של הבנק החכם והראוי

מאת איתן רותם

כללי ההשקעה של הכסף החכם והרגוע

הדרך שלך לשליטה בכסף שלך מתווה להשגת יעדיך
הכלכליים בחיים דרך מתוכננת, מפוכחת וגם מהנה

מאת איתן רותם

כל הזכויות שמורות © איתן רותם. אין להעתיק או לשכפל בכל צורה שהיא את התוכן הכלול בספר, או חלקים ממנו, ללא אישור בכתב מאיתן רותם.

תוכן העניינים:

1. 3 מיתוסים שאתם יכולים להפסיק לסבול מהם
2. כך מתחילים ליהנות ומפסיקים לסבול
3. 4 הזדמנויות עיקריות בכל שנה
4. איך הפער לטובתכם יילך ויגדל כל 7 שנים
5. אוקיי! מה עושים עכשיו?

פרק 1: 3 מיתוסים שאתם יכולים להפסיק לסבול מהם

1. "השקעה לטווח ארוך תמיד מרוויחה"
2. "עיתונאים, פרשנים ומומחים יודעים יותר ממני"
3. "בתי השקעות הם מקצוענים שדואגים לכספנו, עם ביצועים מעל הממוצע"

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

מיתוס מס' 1:
"השקעה לטווח ארוך תמיד מרוויחה"

מיתוס מס' 1:

"השקעה לטווח ארוך תמיד מרוויחה"

תמיד הציגו לנו גרפים שהראו כי השקעה במניות לטווח ארוך – 10 שנים ויותר – תמיד היתה רווחית ובנוסף, הרוויחה יותר מכל אפיק השקעה אחר.

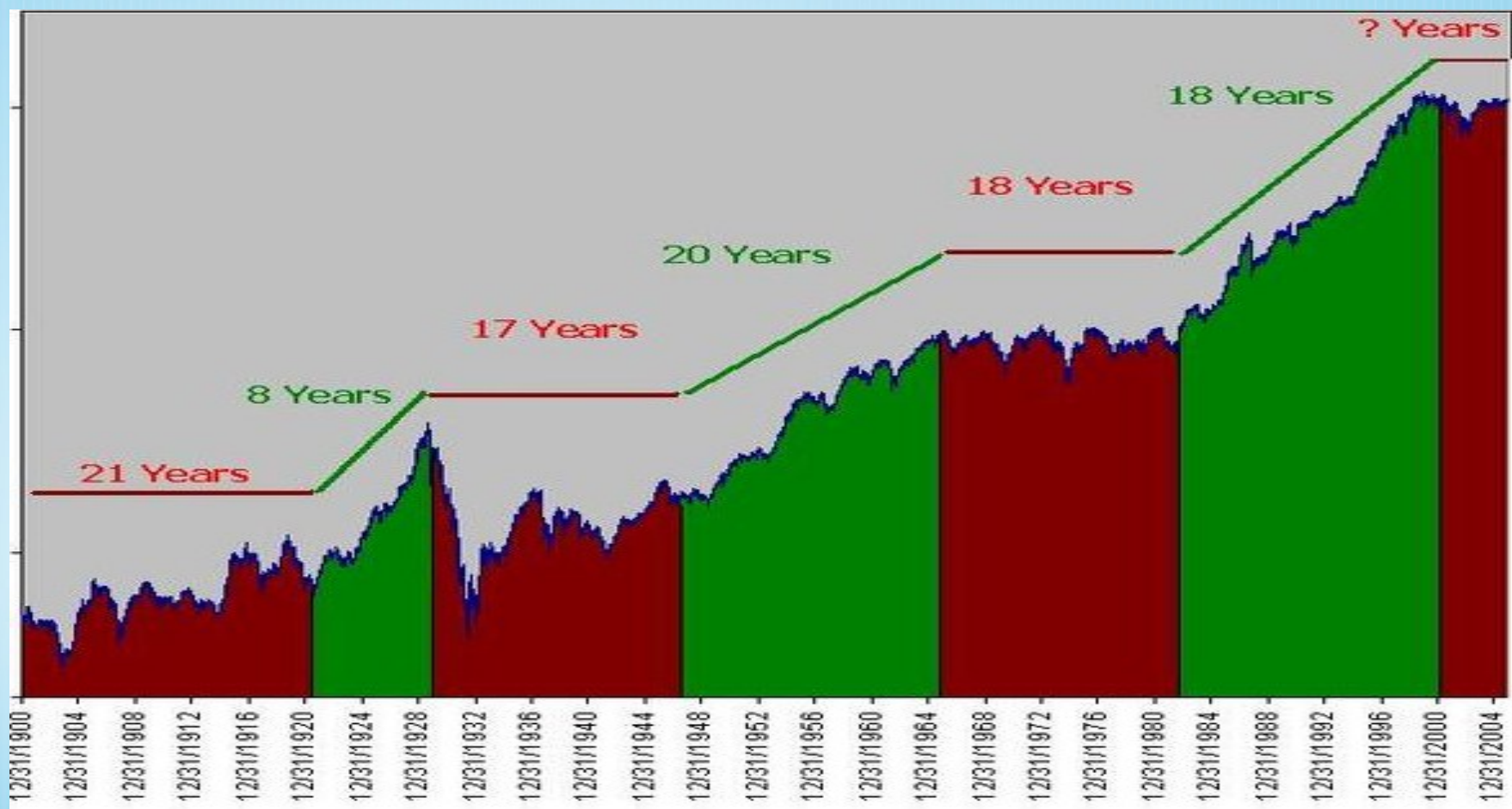
אבל האמת היא שהציגו לנו רק את הגרפים **שמתאימים** לתיאוריה הזו.

מה לא הראו לנו? הסתירו מאיתנו תקופות רצופות של 10, 15 ואפילו 20 שנה של הפסדים כבדים שנגרמו מהיצמדות עיוורת למניות. למעשה, תקופות אלה הן שכיחות למדי, לא רק במניות ספציפיות, אלא גם במדדי מניות. תקופות גאות ושפל מתחלפות על בסיס די קבוע ב-250 השנים האחרונות. עקב אכילס של הציבור היא הזיכרון הקצר שלו, ועליו בונים מוכרי האשליות למיניהם.

בואו נראה מה קורה **במציאות האמיתית**.

100 שנה של מדד דאו ג'ונס – הרבה תקופות אדומות וארוכות (והתקופה הנוכחית נמשכת מאז שנת 2000)

מעל שני עשורים מחרידים במדד המניות של יפן,
הכלכלה השלישית בעולם.

בשנת 2000 היתה GE החברה הגדולה בעולם. מה קרה לה מאז?

תשכחו ממיתוס "ההשקעה לטווח ארוך"

האמת היא פשוטה. "ההשקעה לטווח ארוך" מעולם לא עבדה.
הציבור פשוט לא חי מספיק שנים בכדי לזכור זאת.

מחקרים רבים הוכיחו כי לאורך תקופות של **עשרות שנים**, במהלך המאה ה-20 והמאה ה-19 "ההשקעה לטווח ארוך" **לא עבדה**.

במאה השנים האחרונות, היו **רק שלוש תקופות זהב** של "מניות לטווח ארוך": לאחר סיום מלה"ע ה-1, לאחר סיום מלה"ע ה-2 ובתחילת מהפכת המחשב. אבל כדי להרוויח מהן היה צריך לדעת **לתזמן** תקופות אלה!

וזו הפרדוקס:

"ההשקעה העיוורת לטווח ארוך" אמורה היתה לפטור אותנו מתיזמון כזה. תשכחו ממיתוס ההשקעה לטווח ארוך. המלך הוא עירום והמיתוס הוא בלוף!
על הפתרון הנוח של השקעה לטווח של שבועות עד חודשים אפרט בהמשך.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

מיתוס מס' 2:
"עיתונאים, פרשנים ומומחים
יודעים יותר ממני"

מיתוס מס' 2:

"עיתונאים, פרשנים ומומחים יודעים יותר ממני"

הנחת המוצא של אדם מן היישוב היא שישנה קבוצה של אנשים שבאמת יודעת מה קורה בשווקים ו"לאן הולכות המניות".
הקבוצה הזו כוללת:

1. עיתונאים ("אם הם כותבים בעיתון, אז הם בוודאי יודעים משהו שאני לא יודע")
2. פרשנים ("אנשים שעיתונאים מראיינים, או מארחים בעיתון. הם יודעים קצת יותר מסתם עיתונאים, והרבה יותר ממני")
3. מומחים ("אלה אנשים שפשוט יודעים מה יקרה בעתיד. הם יודעים יותר מכולם ואומרים זאת בסמכותיות משכנעת שלא ניתן לעמוד בפניה. הם יותר מפרשנים, כי הפרשנות שלהם תהפוך בקרוב לעובדה!")

בואו נראה מה שווים העיתונאים, הפרשנים והמומחים בעולם האמיתי.

הנה התחזית הכלכלית של מומחי משרד האוצר בתחילת 1983 – שבה המניות נמחקו לגמרי!

מה אומר התקציב הגדול לאיש הקטן

הג'יאות בבורסה תיעשך גם השנה

מאת יצחק דנין

מה יקרה לבורסה בשנת 1983? שאלה זו מעניינת במיוחד את השווקאים והמסחרים בעסקאות המניות. על פי התקציב לשנת 1983, על שאלה זו אי אפשר להשיב בוודאות, אולם התחזית של הכנסות האוצר מהיטל על ניירות-צרך בבורסה מבוססת על הנחות שהפעילות לבורסה בשנת 1983 תהיה דומה לזו של שנת 1982. תחזית פעילות בשנת 1982: תחזית (סוף בעמוד 15)

**אחרוני
החדשות**

הנה התחזית הכלכלית של מומחי בנק הפועלים בתחילת 1994 – שבה מחקו המניות מחצית מערכן!

ערב מפולת 1994 מאוחדים הפרשנים והמומחים, כי "החגיגה תימשך"

אבל לאחר שנה יש להם אבחנות שונות לגמרי...
ואז הם מפחידים את הציבור

ידיעות אחרונות
24 בורחים בלבד

גם אחמול נמשכו הירידות בבורסה. למה זה קורה? מס הבורסה הבריח את המשקיע הקטן והוא לא נמנע לחזור. הוא מעדיף להוציא את הכסף על מוצרי צריכה או להשקיע בתוכנית חיסכון. גם החשש ממדד גבוה וממיוחן לא עוזר. וכל זה כשהמס בעצם עוד לא הוטל

■ זאת הידיעה

לוח מעריב
כח הקניה מס' 1
קבלת מודעות עד 8 בערב
177-022-6111

מעריב
היום מצורף מגזין *ale*

יום ה': כ"א בכסלו תשנ"ה. 24.11.94. גיליון מס' 14329. שנה מ"ז ■ המחיר 2.20 ש"ח (כולל מע"מ). המחיר באילת 1.90 ש"ח ■ מאגרית

ידיעות חדות ברוב הבורסות בעולם ■ התאוששו בניו יורק ■ נמשכות הנפילות בת"א

מ"ס הבורסה אושר בכנסת; הציבור בורח מקרנות הנאמנות

סערה בשוק ההון
"הבורסה חולה במחלת הנפילה"

תחילת 1995 – לאחר מפולת של 50% במניות,
מפחידים המומחים את הציבור. בדיוק אז מתחילה
עליה של מאות אחוזים שנמשכת 5 שנים.

תופעת "המומחים והפרשנים שמנבאים את מה שכבר היה" היא תופעה אנושית בסיסית, ולכן מופיעה בכל מקום בעולם ובכל זמן.

עמודי השער של עיתון TIME
נבדקו משנת 1920. נמצא כי ע"י
נקיטת עמדה מנוגדת לאחר 30
יום מהופעת העיתון הושגה
תשואה הגדולה פי 5 מתשואת
המדד ב-11 החודשים אחר כך.

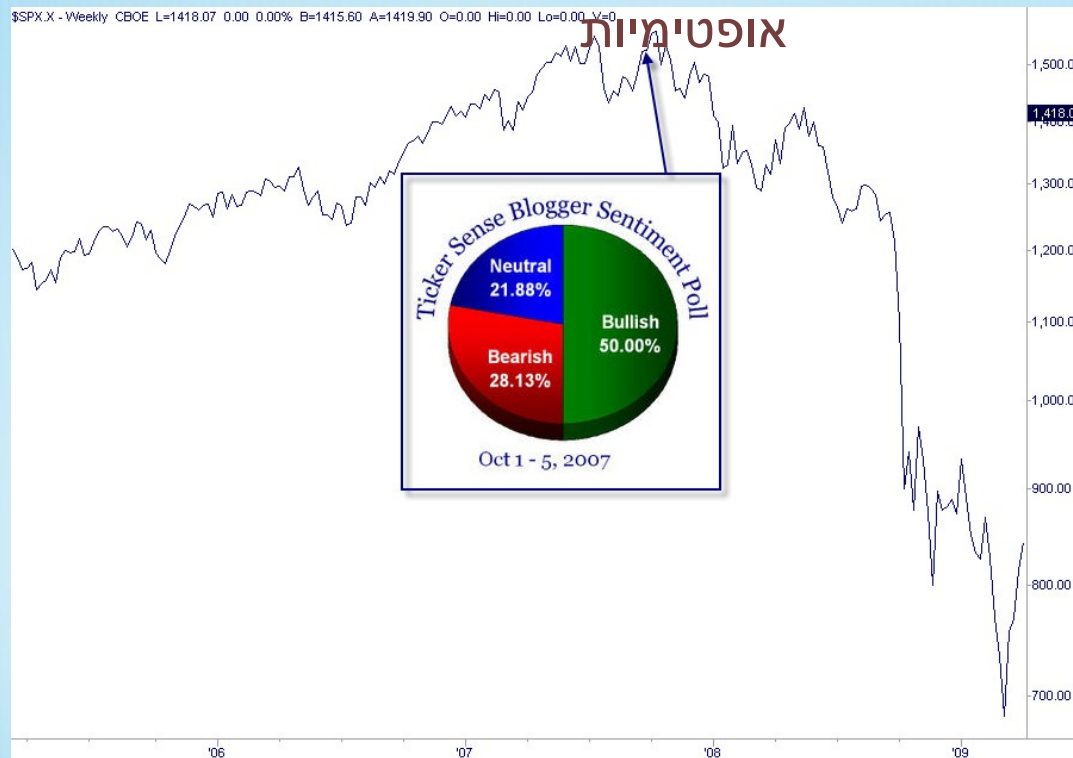

בעשור האחרון צצו באינטרנט המוני בלוגים פיננסיים וכלכליים. כותבים בהם את פרשנותם מומחי-על, הנהנים מאלפי מעריצים, כאילו היו כוכבי-פופ.

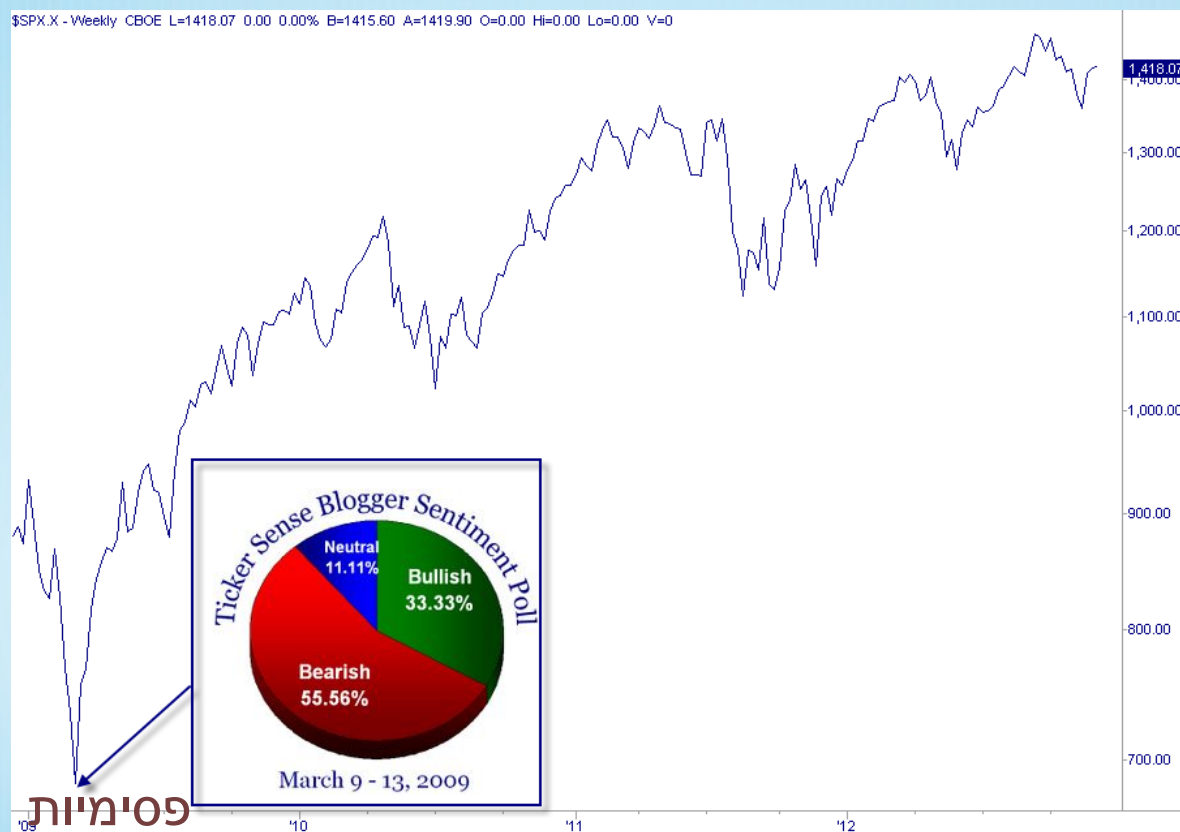
אתר Ticker Sense מפלח מדי שבוע את החשובים ביותר שבמומחים - לאופטימיים ופסימיים.

ומה התוצאה? כמובן הפוך על הפוך. כאשר המומחים אופטימיים – תמכור, כאשר המומחים פסימיים - תקנה. לא הגיוני, נכון? בואו נראה.

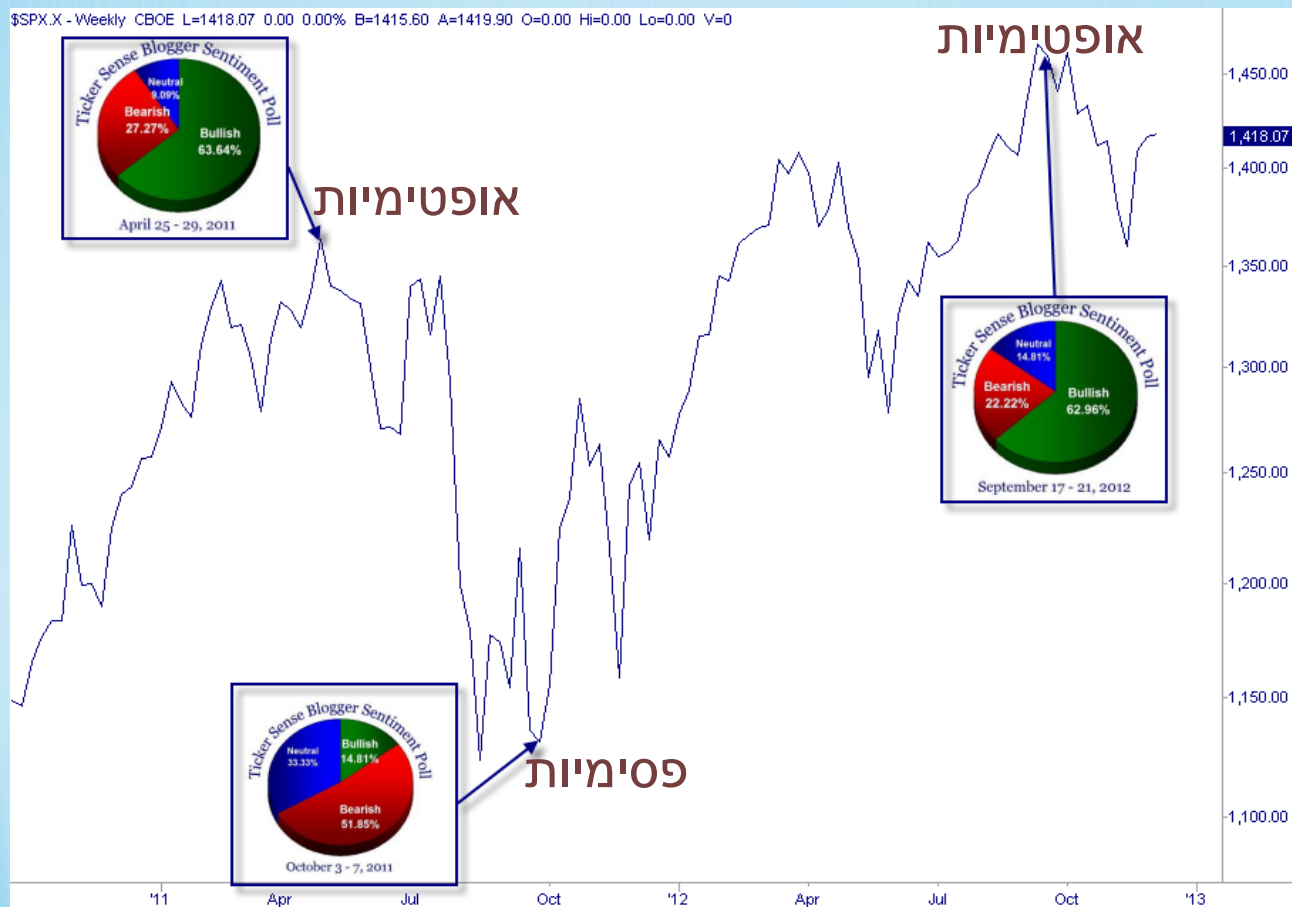
תחילת אוקטובר 2007 – ערב המפולת ההסטורית – רוב ברור לאופטימיות של המומחים

תחילת מרץ 2009 – ערב ההתאוששות הגדולה – רוב ברור לפסימיות של המומחים

וגם ב-2011-2012 אופטימיות מקיר-לקיר לפני נפילות, ופסימיות מקיר-לקיר לפני עליות

תשכחו ממיתוס "המומחים"

האמת היא פשוטה. "המומחים" לא יודעים שום דבר יותר ממך. הציבור פשוט לא אסף בעצמו את הנתונים שאני אספתי בכדי להבין זאת.

אם אף אחד לא היה מקשיב למספרי מעשיות, שלכאורה יודעים את העתיד, הם היו נעלמים. הם קיימים רק בזכות הטבע האנושי לרצות להיאחז במשהו. רק בזכותו יש להם קהל גדול שמוכן לעצום עיניים ולומר **אמן**.

מה שמבלבל את הקהל הן "הצלחות" אקראיות - העובדה שמדי פעם מתברר כי פרשן כזה או אחר "הצליח לחזות בדיוקנות את X". ואז הוא הופך ל"גורו" - כי שוכחים לבדוק כמה פעמים הוא "לא הצליח לחזות".

וזה הפרדוקס: ל"מומחה" יש סיכוי סטטיסטי אקראי להצליח בחלק מהתחזיות, רק בזכות העובדה שהוא משמיע תחזיות! וזה כל ההבדל בינו לבין האדם הפשוט. תשכחו ממיתוס "המומחים". **הסיכוי שלו לטעות זהה לשלך.**

בהמשך אראה לך כיצד להפוך את הסטטיסטיקה מחיסרון ליתרון **מוחץ**.

מיתוס מס' 3:

"בתי השקעות הם מקצוענים שדואגים
לכספנו, עם ביצועים מעל הממוצע"

מיתוס מס' 3: "בתי השקעות הם מקצוענים שדואגים לכספנו, עם ביצועים מעל הממוצע"

- התנהגות ציבור המשקיעים והחוסכים בעשרות השנים האחרונות (ולא רק בישראל) מראה בבירור כי לציבור יש שתי אמונות חזקות ביחס לבתי ההשקעות:
1. בתי ההשקעות דואגים לאינטרס של "המשקיע הקטן" ומהווים תיווך איכותי לשוק ההון.
 2. הביצועים של בתי ההשקעות (ביצועים הם רווחים מול סיכונים) הם מעל הממוצע הכללי של השוק, אותו יכול להשיג כל אדם פשוט ע"י קניית הסל.

ככל שעובר עוד עשור ועוד עשור, המציאות לא יכולה להיות רחוקה יותר מאמונות אלה.

חשיפת הנתונים האמיתיים יכולה לשנות לחלוטין את הדרך שבה כספכם ינוהל.

זוכרים את ההבטחות של ... ?

(תשלימו בעצמכם את החסר)

חותמים על כתב הכניעה

המוסדיים התקפלו מהר מדי: ההבטחה של תשובה נגמרה בתספורת

לפני ארבעה חודשים בלבד הבטיח בעל השליטה בדלק נדל"ן כי ידאג
שלא תהיה תספורת לבעלי האג"ח ואתמול קיצץ 30% מהחוב. עוזרו
האישי של תשובה: "לא צריך לדבר כאן על כן תספורת או לא תספורת -
אני לא זוכר שאנשי עסקים אחרים הביאו תרומה כל כך משמעותית
מכיסם"

לירי פרי

אהבתי

07:26, 01.02.12

("כלכליסט", 1/2/12)

המודל העסקי של בתי ההשקעות: דמי ניהול + "יד רוחצת יד" עם בעלי ההון

בתי ההשקעות חיים, פשוטו כמשמעו, מכף ידם של בעלי ההון, המספקים להם אינפורמציה (וגם דיס-אינפורמציה) והזדמנויות לעשות כסף מהיר. למקבלי ההחלטות בבתי ההשקעות פתוחה הדלת לעבור לעבוד אצל בעלי ההון, בתנאי כמובן שהם הוכיחו נאמנות ל"אינטרסים הנכונים" עוד קודם. הקידום שלהם, כחברה וכפרטים, תלוי בקוד התנהגות של נאמנות לבעלי ההון ולאינטרס שלהם.

לפני יותר מ-100 שנה גילה צ'ארלס דאו (שעל שמו המדד המפורסם **דאו ג'ונס**), כי האינטרס של בעלי ההון שונה לחלוטין (ואפילו מנוגד) מזה של הציבור הרחב, ולכן גם דפוס ההתנהגות שלהם שונה לגמרי. בהמשך אני ארחיב על כך ואתם תבינו מצויין למה זה בנוי כך. לכן אם בתי ההשקעות קרובים לאינטרס של בעלי ההון, בהכרח הם רחוקים מהאינטרס של הציבור, ומאחורי הקלעים ודלתיים סגורות, הם **יבגדו בציבור** שנתן בהם את אמונו, פעם אחר פעם. הנסיון המצטבר של מאות שנים (באירופה ובארה"ב) ועשרות שנים (בישראל) מראה **שמעולם לא היתה חריגה מדפוס זה**.

גיל דויטש – מבעלי "אקסלנס" שהביא את השיטה לאופטימום עבור עצמו – מה הוא אומר על בתי ההשקעות?

גיל דויטש: "כל המוסדיים האלה זה ערימה של אפסים"

על מה דיברו נציגי אקסלנס והפניקס בפגישה שערכו בנובמבר בעניין המחלוקת על האופציה לרכישת מניות אקסלנס? על התספורת שהפניקס רוצה לעשות למייסדי אקסלנס, על הפחד של אנשי אקסלנס לצאת פראירים וגם על תנאי השכר של דירקטורים בקבוצת דלק * הצצה נדירה לתמליל, כפי שהוגש אתמול לבית המשפט

אתי אפללו | 09.03.2009 | 22:22

בירם ודויטש גרפו עוד 93 מ' ש' ממכירת מניות אקסלנס

מכרו להפניקס 5.11% ממניות בית ההשקעות, במחיר הכפול ממחיר השוק, בדרך לאקזיט כולל של 720 מיליון שקל ■ עד כה שילמה הפניקס לצמד 636 מיליון שקל

17:12, 01/05/2012 תמר קובלנץ

מאיפה הגיעו לכיס של דויטש 720 מיליון, אתם שואלים? מהכיס שלכם, אני עונה.

בואו ניגע רק בקצה הקרחון, קרנות הנאמנות, ולא ניכנס אפילו לקרנות הפנסיה, הגמל וההשתלמויות (עוד אגיע עליהן בהמשך).

יש היום מעל 1,100 קרנות נאמנות, לעומת כ-300 קרנות לפני 20 שנה. פי 3.5. לציבור יש הרבה יותר מגוון לבחור מתוכו, נכון? או שאולי המגוון העצום נועד רק כדי לבלבל את הציבור ולטשטש את הביצועים העלובים של הקרנות האלה.

לפי 20 שנה אף קרן לא עברה את הממוצע הפשוט של ביצועי השוק, וגם לא לפני 10 שנים, וגם לא היום. אף אחת לא היכתה את הממוצע!

כלומר המשקיע הכי פשוט בארץ היה יכול להשיג ע"י קניית מדד המניות תשואה יותר טובה מהתשואה שהשיג מנהל הקרן הכי טוב בארץ.

אתם שומעים מה שאני אומר? חכו, זה ממש לא הכל. כמה דמי ניהול שילמתם משך 20 שנה עבור ה"ניהול" של הקרנות האלה? חשבון פשוט: 3% בממוצע לשנה כפול 20 שנה = 60%.

במילים (למי שמשפשף את העיניים): **שישים אחוז!** בהמשך אתם תראו כמה פשוט לא רק להגדיל משמעותית את התשואה, אלא גם להפחית דרסטית את הסיכונים, שבתי ההשקעות הכניסו אתכם לתוכם.

וזה לא הכל. חוץ מניגוד אינטרסים מובהק, יש גם "שיפוץ התשואות" – בדרך חוקית לגמרי.

אם שאלתם את עצמכם מה קורה עם התוצאות הנוראיות של קרנות הנאמנות בשנת מפולת, ולאן התוצאות האלה "נעלמות" פעמים רבות מגליונות ההשוואה הרב-שנתיים, הנה התשובה הישר מהחברה שתפקידה לבדוק את החברות הציבוריות ואת המוסדיים.

מחקר מקיף של חברת הדירוג המובילה בישראל "מעלות S&P" שפורסם באוגוסט 2009, בדק מה קרה לתשואות קרנות הנאמנות בשנה שלאחר מפולת 2008.

המחקר חשף כי באותה שנה, כ-200 קרנות (מתוך כ-1,100) ביצעו "שינוי מדיניות השקעה", עוד כ-100 קרנות מוזגו, ועוד כ-80 קרנות פורקו. במילים אחרות, **לכ-35% מהקרנות בישראל אבדה הסטוריית**

הביצועים!

המחקר מראה כי שינוי מדיניות ההשקעה של הקרן הפך להיות אחת הדרכים הפופולריות (אך לא היחידה) ל"העלמת" ביצועים גרועים בשוק קרנות הנאמנות בישראל. "שיפוץ" הנתונים יוצרת הטייה

הנקראת "הטיית השרידות" Survivorship Bias.

המידע שמגיע אל המשקיע ו/או ליועץ ההשקעות הינו מוטה כלפי מעלה ולכן מטעה. ככל שמספר השינויים בקרנות רב יותר – כך גדלה רמת ההטעייה.

המסקנה של "מעלות S&P" היא כי למשקיע מן השורה אין למעשה כל יכולת לקבל נתונים מהימנים, זאת כאשר מרכיב אדיר מתוך היצע הקרנות הינו "משופץ" או "מהונדס" בכוונה תחילה לצורך יצירת הטעייה ומצג אופטימי בהרבה מן המציאות בפועל.

תשכחו ממיתוס "בתי ההשקעות"

בתי ההשקעות חיים (ממש כך) בניגוד אינטרסים מובהק מולכם. כולם. וחלקם אפילו הולכים צעד אחד רחוק מדי, וממש "עובדים עליכם" עם המספרים. אין דרך יפה לומר זאת.

הם לוקחים מכם שכר של מאות מיליונים ומיליארדים – מתוך חסכונות החיים שלכם – עבור הזכות להפסיד את כספכם בשנים הרעות, ועבור הזכות לעשות פחות ממה שאתם הייתם עושים בשנים הטובות.

אף אחד לא הכריח אתכם להיכנס למלכודת הזו. ואתם יכולים לצאת ממנה עכשיו.

דווקא **בלי** בתי השקעות אתם חופשיים להשיג:

1. תשואה נאה בשנים הטובות.
2. תיק נטול-מפולת בשנים הרעות.
3. הפחתה דראסטית של עלויות - דמי הניהול.

זה מתחיל בהפנמה שבתי השקעות עובדים בשביל עצמם – **ונגדכם**. ממש כך. בפרקים הבאים נראה איך תיק נטול בתי השקעות הוא **תיק בריא ונקי מרעלים**.

פרק 2: כך מתחילים ליהנות ומפסיקים לסבול

1. "השקעה לטווח זמן שבו אני יכול להתמיד"
2. "השוק הוא היחיד שבאמת יודע"
3. "אני מטפל בכספי, עם תוצאות שמביאות אותי אל מטרותיי – ולמשך כל ימי חיי!"

מתחילים ליהנות מס' 1:
"השקעה לטווח זמן שבו אני יכול
להתמיד"

טווח הזמן שמתאים לך

לא מעט משקיעים וחוסכים מחפשים את אסטרטגיית ההשקעות הטובה ביותר, שאיתה יוכלו למצוא את העושר והאושר. אולם הם נופלים בשלב השאלה החשובה. השאלה היא לא איזו אסטרטגיה היא הטובה ביותר עבור מישהו אחר, אלא מה האסטרטגיה **המתאימה לי**. שהיא מובנת לי, שנוח לי להשתמש בה, שהיא מקדמת אותי אל מטרותיי הכלכליות. היא לא מוכרחה להיות אופטימלית. אבל היא חייבת להיות טובה, והיא חייבת להתאים לי.

משקיע צריך לשאול את עצמו את השאלות הבאות:

1. באיזו **תדירות** נוח לי לעקוב אחרי ההשקעות שלי (פעם בחודש/שבוע/יום).
2. איזה סכום כסף אני יכול לסכן כדי להשיג רווח, **ולישון טוב בלילה**.

כל שאר השיקולים הם פחותי-ערך בהשוואה לשתי השאלות האלה. להשקיע בתנאים שלא מתאימים לך – זה כמו ללכת עם מכנסיים בגודל הלא נכון. זה לוחץ אותך במקומות רגישים, או שזה פשוט גדול עליך ונופל ממך.

כסף חכם ורגוע שווה רוח לכל ימי חייך

כסף חכם הוא אסטרטגיית השקעה שמתאימה את עצמה בגמישות לשוק עולה ולשוק יורד. בשוק יורד הכסף החכם עובר **מלונג** מניות < ללונג אג"ח ארוך או לחילופין **לשורט** מניות. (לונג = רווח מעליית ערך. שורט = רווח מירידת ערך).

כסף רגוע הוא אסטרטגיית השקעה שמתאימה למידותיו של המשקיע, ואשר מאפשרת לו להחליט ללא לחץ, לישון טוב בלילה, בידיעה שהכל בשליטה. אבל הסתפקות באחד מהם בלבד לא תשיג תוצאות לאורך זמן. שילוב של כסף חכם ורגוע הוא הדרך להשגת תוצאות מספקות **למשך כל תקופת החיים**.

כסף לא חכם	כסף חכם	
		כסף רגוע
		כסף לחוץ

מתחילים ליהנות מס' 2: "השוק הוא היחיד שבאמת יודע"

האם צריך לנבא את העתיד?

אנשים רבים מדי מאמינים כי לא ניתן להרוויח כסף בשוק ההון ללא ידיעת העתיד. ולכן הם מצפים ממנהלי תיקים/יועצי השקעות שיספקו תחזית על העתיד. יש כאן לפחות **שתי** בעיות/סתירות לוגיות:

1. מנהלי תיקים/יועצי השקעות אינם יודעים כמעט שום דבר על העתיד, אבל **מעמידים פנים** שהם כן יודעים. אין להם כוונה רעה. הם פשוט חיים **באשליה** שיש למעט הוודאות על העתיד איזושהי השפעה על מחירי שוק ההון. את מעט מאוד הידע הזה – **לכולם יש**, והוא כבר "כלול במחיר".
 2. 5% מן המשקיעים בשוק המניות עושים כסף באופן עקבי, למרות (ואולי בזכות) העובדה שהם **בטוחים** שהם לא יודעים מה יקרה בעתיד. המשקיעים האלה מקבלים החלטות השקעה קלות, כי יש להם אסטרטגיית פעולה פשוטה וקבועה, כי הם פועלים מתוך איזור-הנוחות שלהם, וכי הם נטולי אשליות לגבי מה שהם יודעים ומה שהם אינם יודעים.
- המשותף לכל המשקיעים **שעשו הון עתק** במשך שנות חייהם בשוק המניות הוא שאף אחד מהם לא השלה את עצמו שהוא מסוגל "לנבא את העתיד".

"השוק" הוא היחיד שבאמת יודע

בכל יום נתון, יש קונים ויש מוכרים. כל אחד ואחד מהם פועל על סמך מידע **חלקי**, ולעיתים קרובות מוטעה.

השוק עולה כי נוצר עודף של קונים. השוק יורד כי נוצר עודף של מוכרים. אף אחד לא יודע מה יהיה העודף, ולאיזה צד. רק "השוק", שהוא סיכום כל הקונים וכל המוכרים, רק הוא יודע מידע **מלא**.

הוא יודע מה העודף (אנחנו קוראים לו "נפח מסחר") והוא יודע מה הכוון (אנחנו קוראים לו "עליה"/"שור" או "ירידה"/"דוב").

כל מי שרצה לקנות או למכור ולא עשה זאת, מושפע מקונים ומוכרים אחרים. לכן קונים ומוכרים **מושפעים** ממישהו, ובאותה-עת **משפיעים** על מישהו אחר. כאשר מסכמים את כולם, מקבלים את "השוק", ואת מה שהוא "יודע".

למי שאין אשליות לגבי מגבלות הידע שלו (ושל אחרים), הוא אדם משוחרר וחופשי לקבל את המידע הישר מן המקור האמין היחיד, והוא "השוק" עצמו.

"השוק" הוא היחיד שבאמת יודע

לזרום עם הזרם - Follow the Flow

המסר של "השוק" הוא פשוט:

1. לונג מניות בתקופות ירוקות
2. לונג אג"ח או שורט מניות בתקופות אדומות

Follow the Flow

1. לונג מניות בתקופות ירוקות
2. לונג אג"ח או שורט מניות בתקופות אדומות

והתוצאה: רמת העושר שלך ממשיכה לצמוח כל הזמן!

ואלה התוצאות של משקיעי "הטווח הארוך":

מינוס 55% ב-9 שנים (03/2000 עד 03/2009)!
אפס תשואה ב-13 שנים (03/2000 עד 03/2013)!

מתחילים ליהנות מס' 3:
"אני מטפל בכספי, עם תוצאות שמביאות
אותי אל מטרותיי – ולמשך כל ימי חיי!"

מטרות כלכליות בחיים שלך

אוכלוסיית השחקנים בשוק ההון כוללת 5% משקיעים ו-95% מהמרים. ההבדל העיקרי בין שתי הקבוצות אינו נעוץ בהשכלה ולא באינטליגנציה, לא בסכום הכסף שאיתו התחילו, לא בנסיון שצברו ולא בתקופה שבה נולדו. ההבדל העיקרי טמון בתכונת-אופי אחת: **התמדה**. רק מי שיודע להתמיד, מציב לעצמו מטרות. ורק מי שמציב לעצמו מטרות ומתמיד בחתירה אליהן, גם משיג אותן. האם חשבת פעם מה המטרה שלך בשוק ההון? מה מטרת ההשקעות שלך? כאשר שואלים אנשים מאוכלוסיית המהמרים איזו תשואה הם רוצים להשיג, הם עונים מתוך מחשבה על השנה הקרובה. כאשר שואלים אנשים מאוכלוסיית המשקיעים איזו תשואה הם רוצים להשיג, הם עונים מתוך מחשבה על **כל תקופת חייהם**. ואז, מן הסתם, המטרה שלהם היא מחושבת היטב וניתנת להשגה.

תשואה שנתית שתשרת את המטרות הכלכליות שלך

נסו לחשוב לרגע במונחים "יבשים": כמה אני צריך/רוצה, ומתי. זהו תרגיל מצויין ואמיתי גם לבני זוג, שיכולים להקדיש ערב אחד בחייהם להגדרת מטרות (שקיימות ממילא "ברקע" רק לא מוגדרות מספיק), ולהצמדת תג מחיר וזמן לכל מטרה. לאחר כשעה קלה, כבר יש סכום כללי שהתקבל (שעליו ניתן להוסיף מרווח ביטחון מסוים). כך נראית **מטרה כלכלית**.

אם עשית רק את זה, כבר קיבלת ממני את ברכת **כל הכבוד!** הצטרפת למועדון 5% המשקיעים המפוכחים, המתכננים את עתידם בקפידה. אני מניח שאין צורך להכיר לך את משמעות הריבית דריבית (10% על 100 נותנים 110 כעבור שנה, ו-121 כעבור שנתיים. רוב האנשים חושבים בטעות שזה יהיה 120). עכשיו ניתן לאקסל לחשב עבורנו איזו תשואה שנתית תביא אותך מהסכום הנוכחי הקיים (ו/או סכומי הפקדות עתידיים) אל **סכום המטרה**. מיד נגיע אל תוכנית ההשקעות ממוקדת-המטרה שלך. רק מעט לפני כן, כיצד למדתי בדרך הקשה.

בנימה אישית

את ההתעניינות שלי בכלכלה ובשוק המניות התחלתי עוד בחטיבת הביניים, אז התוודעתי לתקופת ההיפר-אינפלציה ולוויסות המניות הבנקאיות ע"י הממשלה, שהסתיים (כמו כל בועה) במפולת אדירת-מימדים. בתיכון הוספתי כלכלה למקצועות-הבחירה שלי, והדרך היתה טבעית לתואר ראשון בראיית-חשבון ובכלכלה באוניברסיטת תל-אביב, ומיד אח"כ המשכתי לתואר שני בכלכלה באוניברסיטת בר-אילן.

אבל את צעדיי הראשונים בשוק המניות עשיתי הרבה קודם, כחייל צעיר בספינות-הטילים של חיל הים. מחצית 1987 נראתה מאוד חיובית ומבטיחה עבורי, עד שמפולת אוקטובר 1987 מחקה את כל מה שעשיתי, והרבה יותר מזה.

זו היתה טראומה. בתוך יומיים, 16 ו-19 באוקטובר, הדאו ג'ונס צנח ב-35%!

הטראומה שלימדה אותי

לקח לי הרבה מאוד זמן לחזור להשקעות. את רוב העליות של 1988 ראיתי "מהיציע". אבל גם למדתי. לתדהמתי גיליתי כי **משקיעים מסוימים** יצאו משוק המניות כחודשיים לפני המפולת. זה שיגע אותי. איך, לעזאזל, הם ידעו?!

המשקיעים המסוימים האלה, בדיוק כמוך וכמוני, לא ידעו שום דבר מיוחד. חוץ מניהול סיכונים, כמובן. ואז גם הבנתי ש"תחזיות" זה משחק נחמד של חוכמה בדיעבד, אבל ניהול סיכונים זה המשחק החכם האמיתי, של **אנשים עם סבלנות**.

אנשים שניחנו בהתמדה, ניחנו אוטומטית גם בסבלנות.

לאנשים הסבלניים האלה היה סימן פשוט כמו רמזור שנקרא "**סטייה שלילית**".

כאשר יש סטייה שלילית, הסיכויים הם לא לטובתך. אז האנשים הסבלניים לוקחים את הכסף משוק המניות ישר אל חוף מבטחים. עד מתי? עד הודעה חדשה.

וממש לא אכפת להם אם בינתיים הם "מחמיצים" עוד כמה דולרים, שהיו יכולים לעשות אם היו מנסים "למשוך" עד לפסגה הסופית.

אתם מבינים, לאנשים עם **מטרה כלכלית רב-שנתית** אין שום קושי לוותר על הקצוות כאשר הסיכון נעשה גבוה. פשוט מאוד, הם יודעים עד כמה סיכון כזה עלול להזיק למטרה החשובה שלהם, והם לא לוקחים שום הימור מיותר!

הסטייה השלילית
של אוגוסט 1987,
כחודשיים לפני
המפולת

הסטייה השלילית ותוכנית השקעות ממוקדת-מטרה

"גילוי" תבנית הסטייה השלילית לקח אותי לשלב מתקדם משלב המהמר הצעיר. הבנתי שגם אם לא ניתן לתזמן בשלמות כניסות ויציאות משוק המניות, הרי שניתן לשלוט בקלות במינון הסיכונים, כמו שמכוונים מזגן לטמפרטורה הנעימה הרצויה.

כמה חבל שלא התחלתי קודם **בתוכנית השקעות ממוקדת-מטרה**. חבל שעד אמצע שנות ה-90 לא היה מי שילמד אותי ברצינות את היסודות פעם אחת ולתמיד. הייתי צריך ללמוד מנסיוני האישי, שהיה בחלקו כואב כמו כל תהליך "ניסוי-וטעייה", ורק אז ללמוד ממנטור בעל נסיון אמיתי.

באמצע שנות ה-90 הפכתי מעיוור למתרחש בשוק למשקיע פקוח-עיניים.

11 סטיות שליליות גדולות זיהיתי מאז. כל סטייה שלילית שהופיעה שלחה אותי להפעיל את "כיסא המפלט": 02/1997, 10/1997, 07/1998, 07/1999, 04/2000 (ערב מפולת ההייטק הגדולה!), 03/2005, 07/2007 (ערב משבר הסאב-פריים), 10/2007 (ערב מפולת 2008 הגדולה!), 04/2010, 05/2011, 09/2012.

"החלפת קסטה" ששלחתי ללקוחותיי בבוקר ה-8 בנובמבר 2007 באה בעקבות הסטייה השלילית של אוקטובר 2007 שהכינה אותנו לשוק היורד של 2008.

08/11 08:45

למי שהיה בהרצאתי ולכל חברי הפורום: החלפת קסטה **איתן רותם**

לפני שלושה שבועות הצגתי בהרצאת יום ראשון כיצד המדדים העיקריים (דאן, S&P, מיד וראסל) למעט הטכנולוגיה (NDX) הודיעו לנו על תחילת תקופת החניכה, לפני דשדוש ממושך / גלישה לירידות ארוכות. קראתי לזה **Baby Bear Market - שמשמעותו כשנה ~ שנה וחצי ירידות**. מאז המדדים עלו/ירדו שבועיים בלי כוון. השווקים גם קיבלו הורדת ריבית (חדשות טובות) וגם קיבלו דו"חות גרועים ומחיקות (חדשות רעות). למה השווקים הגיבו יותר - לחדשות הטובות או לרעות? את התשובה אתם יודעים. הטיית ("העדפת") השוק לסוג החדשות ממחישה לאן פניו. אלא אם כן יבוא הפד עם הורדה דרמטית של הריבית ב-0.5 אחוז (כי 0.25 אחוז יספיק רק כדי לייצב זמנית), השוק יגלוש במוקדם או במאוחר. יותר מיותר מניות מפגינות התנהגות "משוגעת" ויורדות באחוז דו-ספרתי ביום בודד. לא רק מניות פיננסיות, גם אמזון, סיסקו. אלו הם הבהובי אזהרה אדומים.

[אגב, אומרים לי שבאפט קנה וסורוס קנה. נזכרתי שבפעם האחרונה שבאפט וסורוס קנו משהו באותו זמן היה כאשר הם קנו יורו ומכרו דולר בסוף 2004, במחיר 1.36. הם ציפו לעליית היורו ל-1.55, ובמקום זה קיבלו נפילה ל-1.16. באפט מימש חצי מהפוזיציה בהפסד של 1 מיליארד דולר. לא נורא. עכשיו הוא מורווח קצת על החצי השני, רק שעברו כבר 3 שנים! - ועדיין בחשבון הכולל הוא מופסד על כל הפוזיציה המקורית.]

השבוע, סגירה שבועית של הדאו מתחת ל-13,500 ובמיוחד מתחת ל-13,350, תהווה אור אדום נוסף. "החלפת הקסטה" מצידנו כמשקיעים פירושה יותר ויותר שורטים ופחות ופחות לונגים בתיק. בשלב המעבר / הגלישה, הלונגים מתפקדים פחות ופחות טוב, ו"מזיפים" ולא מגיעים ליעד שלהם. שורטים, לעומתם, מתפקדים יותר ויותר טוב, וגולשים בקלות ביחס לנורמה.

ביום שלישי הבאתי מספר מניות לשורט. אחת מהן, ירדה כבר באותו יום 20% עוד לפני שהתלמידים הספיקו לעשות משהו. זו אינה תופעה "נורמלית". זוהי התפוררות מהירה של רמות תמיכה.

אני שם לב כי עדיין מרבית המניות הנדונות בפורום הינן ללונג. זה טבעי, אבל השוק דורש מהמשתתפים "החלפת קסטה" כאמור.

אני לא אעמוד בדרכו של השוק: בתקופה הקרובה אתן בפורום דגש על שורט, ומניות שאציע יהיו יותר בכון זה.

✕ מסר למחברת ◀ שליחה באימייל ◀ הדפסה ◀ קישור להודעה ◀ עדכן אותי בSMS

08/11 12:51	מילים כדורבנות guy gulu
08/11 12:58	האם העדיפות ל PBS או ל BIS ואו BOS guy gulu
08/11 16:47	מכל הבא ליד, ולפי טעם אישי - כל עוד בטוב טעם! איתן רותם
08/11 16:07	תודה תומר שוחט

הסטייה השלילית של אוקטובר 2007

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

וזה מה קרה אחרי הסטייה השלילית של אוקטובר 2007

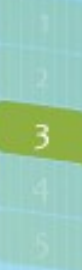

פרק 3: 4 הזדמנויות עיקריות בכל שנה

1. TP-REX או הימור

2. פחות זה דווקא הרבה יותר

הזדמנויות מס' 1: TP-REX או הימור

כמה הזדמנויות לרווח צפויות לי בשנה?

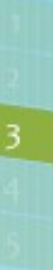
כפי שהבנו כבר קודם, אוכלוסיית השחקנים בשוק ההון כוללת 5% משקיעים ו-95% מהמרים. המשקיעים משחקים על מנת להשיג מטרה. המהמרים משחקים כדי לשחק, אבל **מספרים לעצמם** שיש להם מטרה. שהיא בעצם פנטזיה. כדי להתקדם אל מטרתם, המשקיעים הסבלניים משתמשים בשיטה קבועה. שיטה אומרת באילו תנאים מבצעים השקעה ובאילו תנאים לא מבצעים.

זוהי הגבלה על החופש לפעול באופן ספונטני. מהמרים לא אוהבים הגבלות כאלה.

באמצע שנות ה-90 חקרתי את התנהגות השווקים החל משנת 1900. גיליתי כי **בכל שנה** היו 4 הזדמנויות עיקריות, בממוצע. ג'סי ליוורמור, גדול המשקיעים בכל הזמנים, גילה את זה הרבה מאוד שנים לפניי. בספרו השני (מ-1939) הוא כתב כי בכל שנה יש 4-5 הזדמנויות. הוא אמר שהדבר הטוב ביותר הוא להניח לאחרים לפתח עבורנו את ההזדמנויות. ג'סי הרוויח 100 מיליון דולר במפולת 1929. עברו כמעט 20 שנה סוערות מאז המחקר שלי, וכמעט 75 שנה מאז הספר של ג'סי, אבל הממוצע של 4 הזדמנויות עיקריות בשנה נשאר יציב.

מה זה TP-REX?

בקצרה, יש בחוץ עולם שלם של "סודות", "טריקים", קורסים, טיפים וכדומה. להצליח בהשקעות עם משהו מתוך החומר שהאינטרנט מגיש לך זה כמו לנסות לפגוע בול עם יריה אחת באפלה.

בואו נתקדם לרעיון עם קצת יותר סיכוי.

אפשרות #1: אנחנו יכולים לקנות רק מניות שבבירור נמצאות במגמת עליה.

תגובה #1: זה כבר קצת יותר טוב, אבל לא באמת טוב. הרי מגמת עליה יכולה להיות בכל מיני שלבים, למשל שלב של אמצע תיקון ממושך, או שלב של התקדמות אחרונה לפני שיא חצי-שנתי או שיא שנתי. כלומר, יכול להיות שבכלל אין פוטנציאל לרווח. זו עדיין יריה באפלה. אנחנו רוצים משהו הרבה יותר מדויק. נמשיך לרעיון הבא.

אפשרות #2: אנחנו יכולים לקנות רק מניות שבבירור נמצאות במגמת עליה, וגם שיש להן פוטנציאל עליה.

תגובה #2: זה יותר טוב, יש פוטנציאל - אז יש סיכוי להרוויח. נהדר. אבל רגע, יש בעיה. מה עם הסיכוי להפסיד? האם לא לוקחים אותו בחשבון? אולי הרווח האפשרי בכלל לא משתווה להפסד האפשרי?! אופס, צריך לחשוב מחדש.

אפשרות #3: אנחנו יכולים לקנות רק מניות שבבירור נמצאות במגמת עליה, וגם שיש להן פוטנציאל עליה, שהוא גדול מפוטנציאל ההפסד.

תגובה #3: זה כבר הרבה יותר טוב. הפוטנציאל להרוויח גדול מהפוטנציאל להפסיד במניה שכבר נמצאת במגמת עליה. זה בוודאי יותר טוב מ-50%-50% (שהוא כמו סתם הטלת מטבע מקרית). נשאר לי רק עוד דבר אחד פתוח. בעצם אולי שניים.

איך ומתי הכניסה להשקעה תואמת את פוטנציאל הרווח? וגם – חשוב לא פחות – איך ומתי היציאה מההשקעה הופכת את פוטנציאל הרווח לרווח בבנק? ולחילופין, איך ומתי היציאה מההשקעה שומרת שלא אפסיד יותר ממה שהייתי מוכן לסכן בהתחלה? זה נשמע לי כאילו צריך לעבור לאפשרות #4.

אפשרות #4: אנחנו יכולים לקנות רק מניות שבבירור נמצאות במגמת עליה, וגם שיש להן פוטנציאל עליה, שהוא גדול מפוטנציאל ההפסד, וגם שנקודת הכניסה ממוקמת בקצה התחתון של טווח הרווח (ובקצה העליון של טווח הסיכון), וגם שנקודות היציאה ממוקמות במספר נקודות, המאפשרות גם מימוש רווחים וגם הגנה על הקו האדום שהגדרתי מראש לסיכון שהייתי מוכן לקחת.

תגובה #4: מתאים לי! אפשר לסכם את זה כדי שיהיה קל לזכור וקל ליישם?

מה זה TP-REX?

1. מגמה - איתור מגמה מתאימה להשקעה - **T**REND
2. פוטנציאל - זיהוי פוטנציאל רווח טוב - **P**OTENTIAL
3. סיכון - החלטה כמה ניתן לסכן ועדיין לישון טוב, וזה חייב להיות נמוך מהפוטנציאל לרווח - **R**ISK
4. כניסה - מתי להיכנס - **E**NTRY
5. יציאה - מתי לצאת (נקודות יציאה לרווח ונקודת יציאה לסטופ) - **E**XIT

מהי "מגמה מתאימה להשקעה" (TREND)?

בפשטות, תנועת מחיר הנשלטת ע"י צד אחד – הקונים או המוכרים.
כיצד רואים זאת?

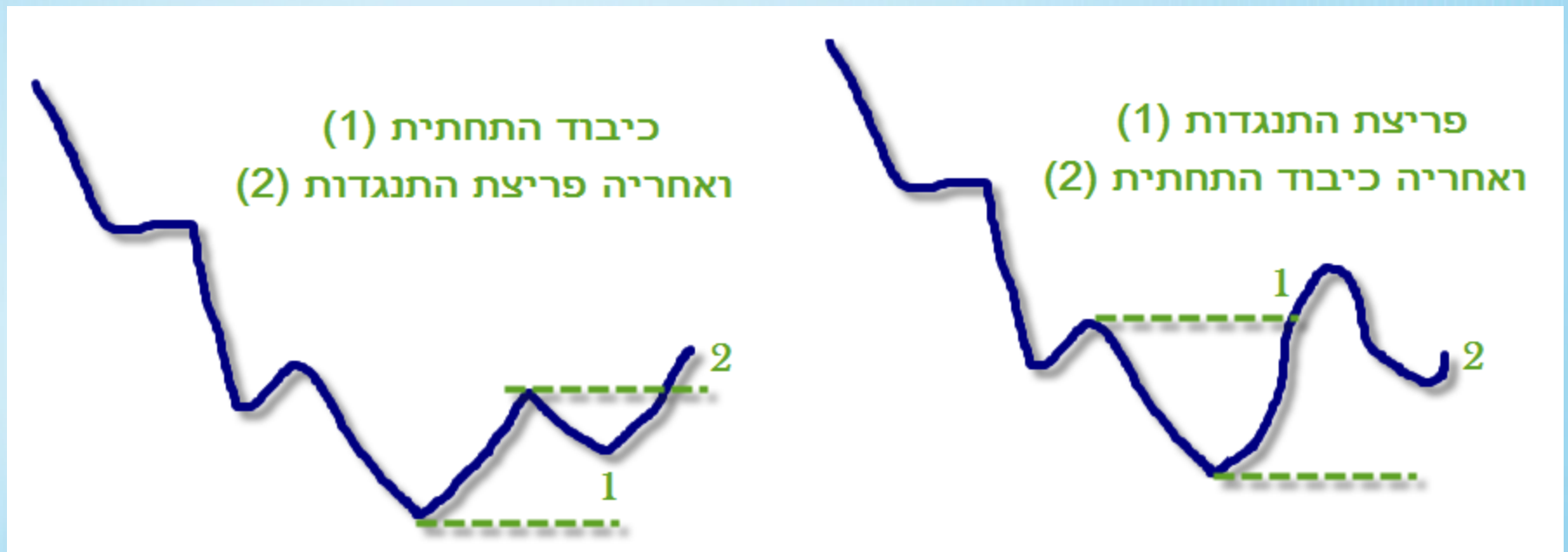
לתנועת מחיר בעלת שיאים עולים (גבוהים יותר מקודמיהם), וביניהם תקופות "מנוחה"
או נסיגה, לשפלים עולים (גבוהים יותר מקודמיהם) נקרא "תקופה ירוקה".
זוהי תקופה המתאימה להשקעות לונג.

לתנועת מחיר בעלת שיאים ושפלים יורדים נקרא "תקופה אדומה".
זוהי תקופה המתאימה להשקעות שורט.

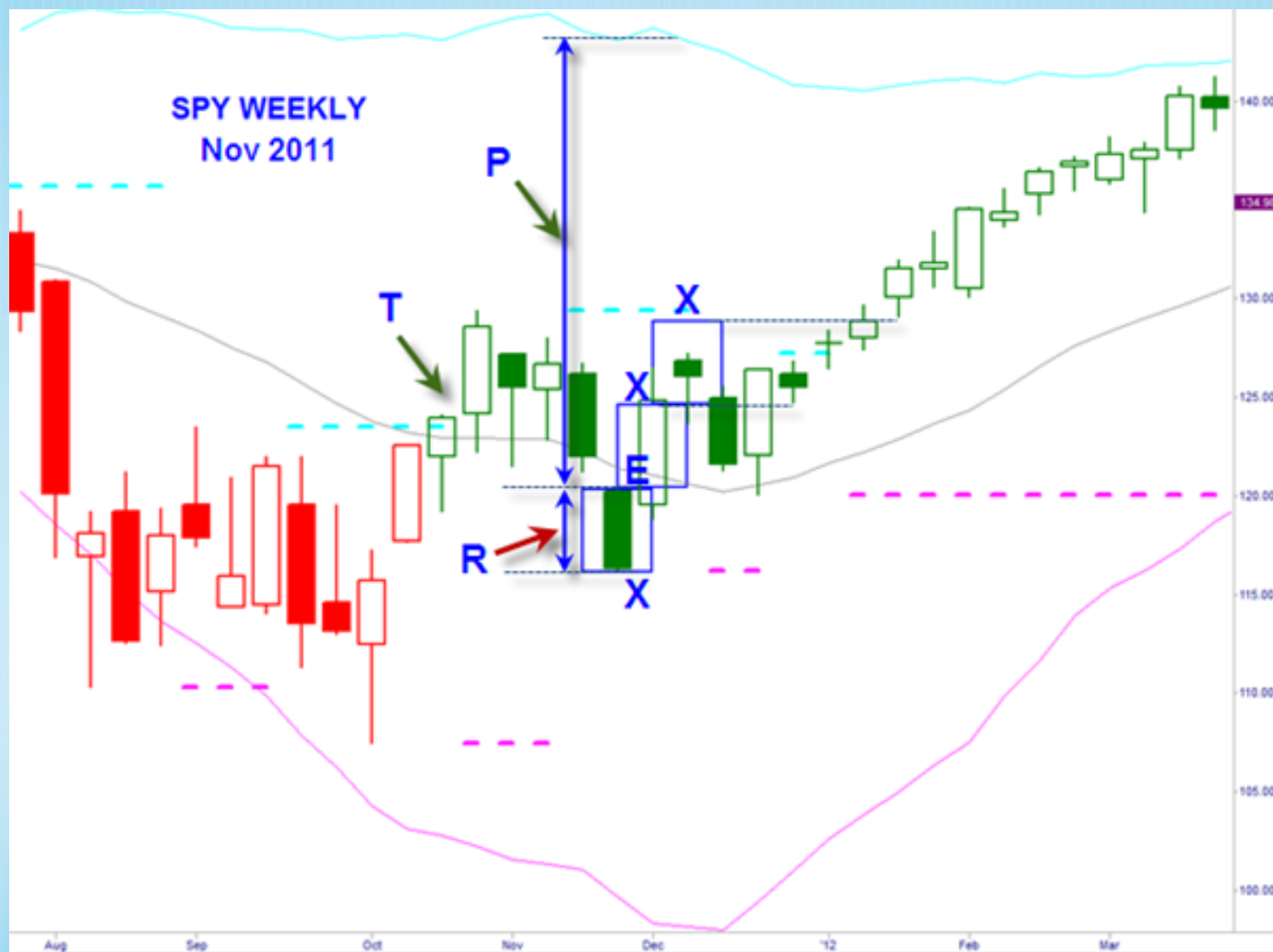

כיצד יודעים שמתחילה מגמה חדשה, ושמתחלף "צבע"?

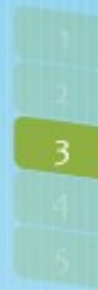
נקודה 2 היא הנקודה (בשני המקרים) שבה **לכל המאוחר** התחלף צבע המגמה ל**ירוק**. כלומר, **נפח הקונים** הוא השולט ב"שוק" מעתה, והוא הכוח הדומיננטי ה**חדש**.
אנו נצטרף אליו מנקודה 2.

דוגמא להשקעה - נובמבר 2011

- T – המחיר פרץ התנגדות, נפח הקונים שולט (ירוק)
- P – הנסיגה במחיר הגדילה את פוטנציאל הרווח.
- R – סיכון נמוך ביחס לרווח האפשרי.
- E – כניסה מעל טווח המחיר הסיכון.
- X – נקודות יציאה פזורות ומוכנות לכל התרחישים.

... עד אפריל 2012 אז היא מסתיימת.

X – המשך הנעת הסטופ כל כמה שבועות
בהתאם להתקדמות המחיר,
עד שלבסוף הוא נתפס (אפריל 2012).

[אגב, מאפריל 2012 ועד יוני 2012
היו ירידות חדות, אבל למי אכפת?
אנחנו כבר במזומן.]

SPY DAILY
THE TRADE

התוצאה של ההשקעה

נובמבר 2011

עד אפריל 2012

1/2 @ 3.5%

1/4 @ 7.1%

1/4 @ 14.7%

הזדמנויות מס' 2:
פחות זה דווקא הרבה יותר

LESS IS MORE

• יותר רווח מכל השקעה	←	• פחות פעולות
• יותר רווח נקי	←	• פחות עמלות
• יותר זמן לעצמי ולמשפחה	←	• פחות זמן מסך
• יותר מגמה ללא הסחות-דעת	←	• פחות אקראיות יומיומית
• יותר זמן לעצמי ולמשפחה	←	• פחות זמן עדכונים
• יותר סיפוק + יותר מיקוד	←	• פחות סיכון = פחות מתח

מי יכול להחליט ש – LESS IS MORE זה בשבילכם?
רק אתם.

פרק 4: איך הפער לטובתכם יילך ויגדל כל 7 שנים

מחזור כלכלי טיפוסי רגיל (תקופת צמיחה ועליה, ולאחריה תקופת נסיגה) נמשך כ-7 שנים בממוצע.

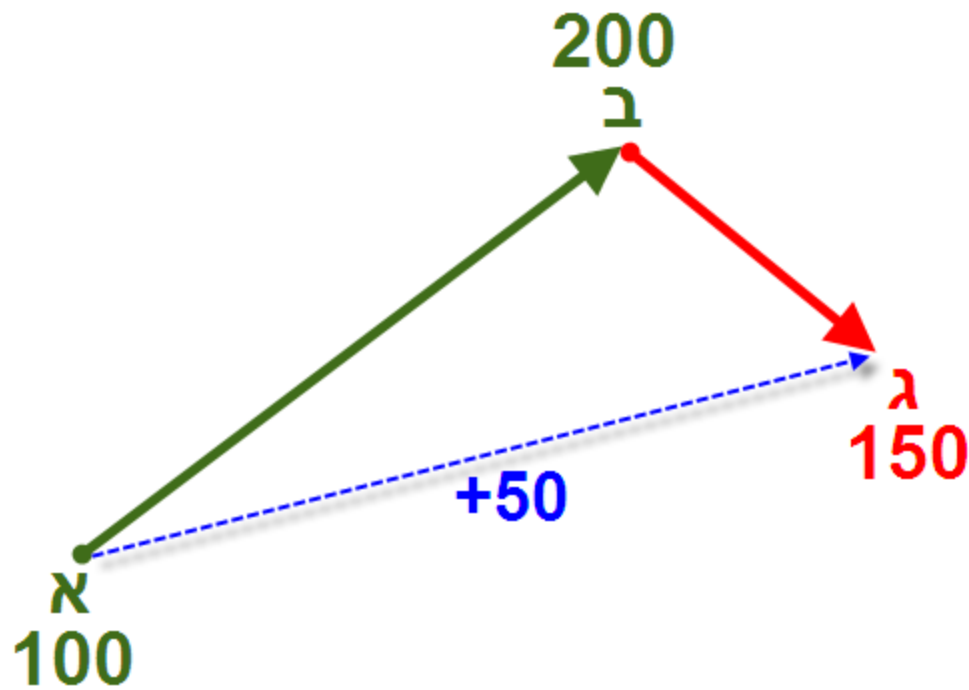
הכסף החכם והרגוע משקיע בדרך שונה מזו של משקיעי "הטווח הארוך" והמוסדיים.

ההבדל הזה יוצר פער לטובתכם שהולך וגדל בכל מחזור כלכלי.

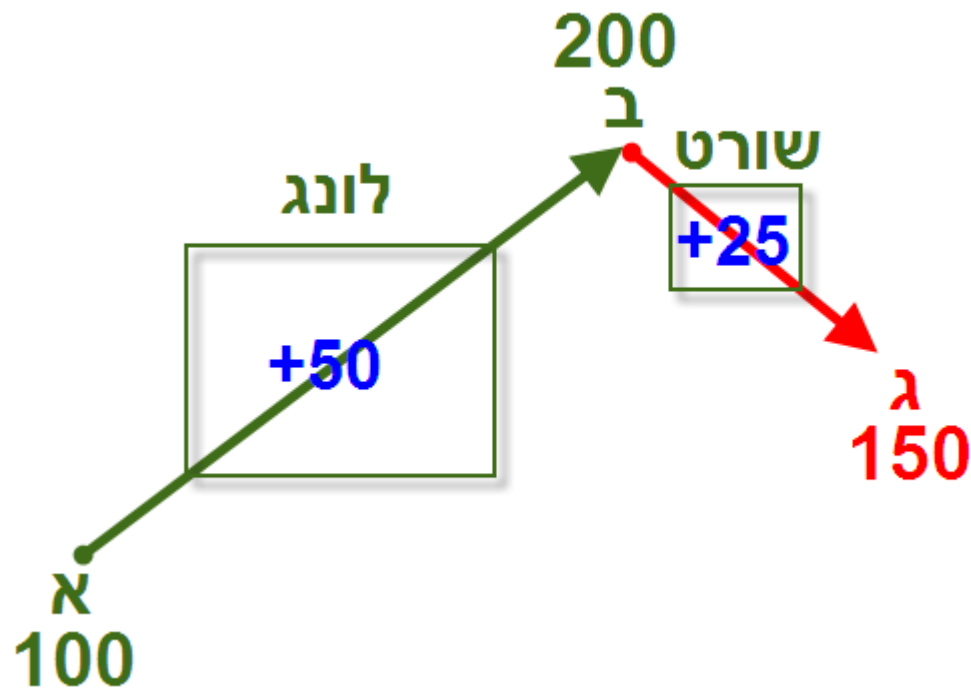
כיצד הכסף החכם והרגוע פותח פער מול כל משקיעי "הטווח הארוך" / המוסדיים (ובהרבה פחות מאמץ)?

משקיעי "הטווח הארוך" / המוסדיים

הכסף החכם והרגוע

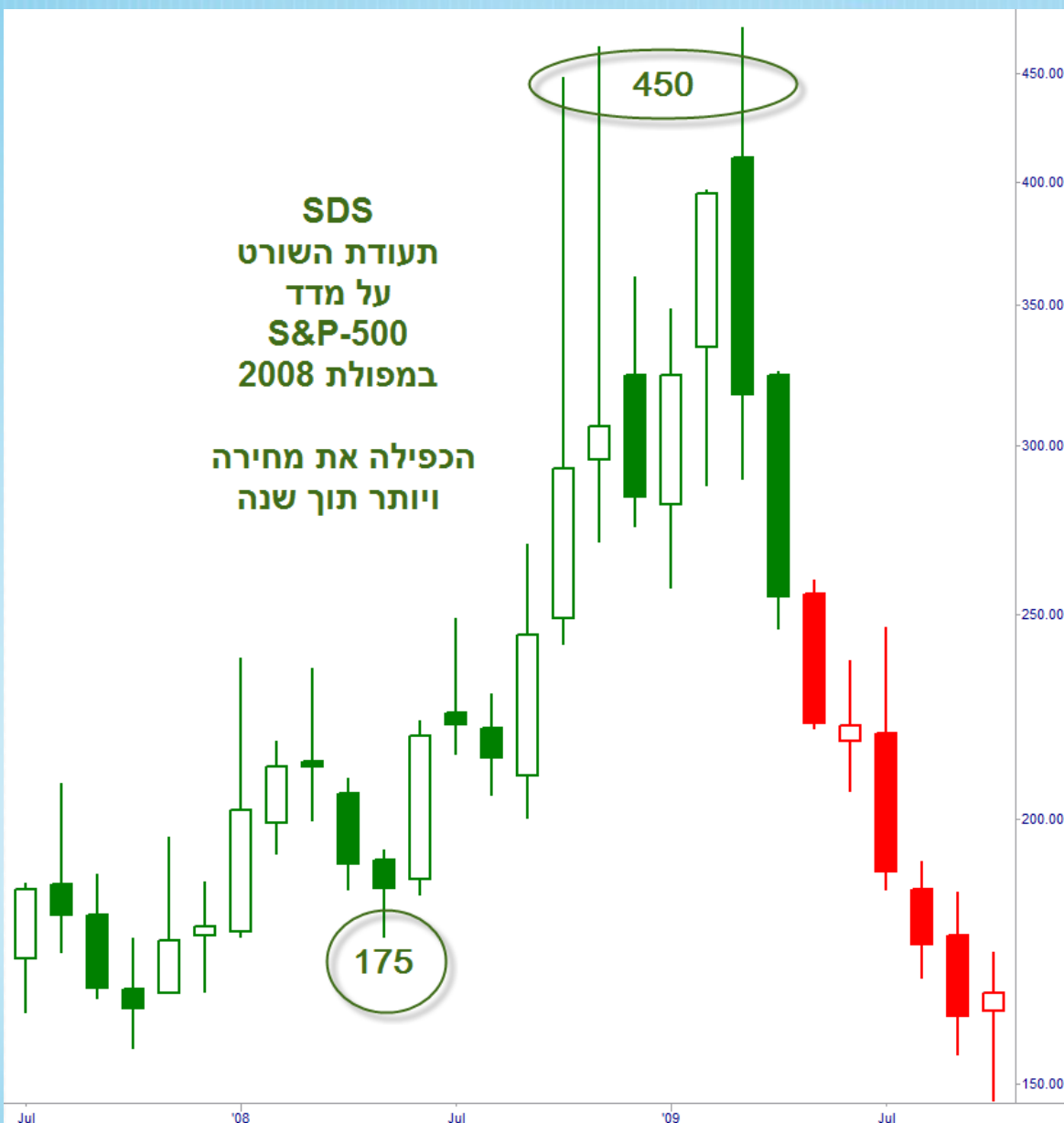
הכסף החכם והרגוע הרוויח +75 בסיכון נמוך
"הטווח הארוך"/מוסדיים הרוויחו +50 בסיכון גבוה

**הכסף החכם והרגוע עושה הרבה יותר כסף
בהרבה פחות סיכון**

SDS
תעודת השורט
על מדד
S&P-500
במפולת 2008

הכפילה את מחירה
ויותר תוך שנה

הלקוחות שלי השקיעו
מתחילת 2008 (תקופה
אדומה) בקרן השורט של
S&P-500 והשיגו תוצאות
פנטסטיות.
תוצאות אלה הצמיחו
דרמטית את רמת ההון
המצטבר שלהם
לשנים רבות.

לעומתם, משקיעי "הטווח
הארוך" והמוסדיים "לא
נוגעים בדברים כאלה".

פרק 5: אוקיי! מה עושים עכשיו?

1

2

3

4

5

6

אחת השאלות ששואלים אותי שוב ושוב בשנים האחרונות היא: "מהי הדרך הטובה ביותר ללמוד כיצד להצליח בהשקעות בשוק המניות?" התשובה לשאלה זו תלויה במטרה שלך.

אם מטרתך לעסוק במסחר מקצועי, אני מפנה אותך ללימודי מסחר לטווח קצר, אך לא קצר מדי – עליך להימנע מכניסה לג'ונגל של המסחר היומי. שתי אסכולות שונות של מסחר לטווח קצר הוכחו כיעילות, הן מבחינת ניצול הכסף והן מבחינת ניצול הזמן: מסחר לשבוע ימים; קניית אופציות בתוך הכסף. את שתי האסכולות האלה יש ללמוד היטב, ואין טעם בשום קיצורי דרך. בשני סגנונות המסחר הללו, תדירות העדכון היא יומית (פעם ביום).

אך אם מטרתך היא להשקיע כדי להשיג הכנסה פאסיבית משמעותית, שתאפשר לך **חופש כלכלי והשגת יעדיך הכלכליים בחיים**, אני מפנה אותך לאחת משתי השיטות המוכחות של המשקיעים הסבלניים, אותם 5% מהשחקנים בשוק ההון, המשחקים עבור מטרה מוגדרת ומדידה. כאן, תדירות העדכון הנכונה היא **שבועית**. באמצעות שיטה אחת או אפילו שתי השיטות שאציין, תוכל לפתח בקלות ובנוחות את מתווה צמיחת העושר שלך. שתי השיטות הן:

1. השקעה ב-4 ההזדמנויות השנתיות, ובשאר הזמן הכסף נח במזומן/נזיל. ראית את השיטה בפרק 3, עמ' 54-61.
2. דילוג בין קרן מניות לקרן אג"ח על-פי צבע "השוק" (תקופה ירוקה במניות = קרן מניות, תקופה אדומה במניות = קרן אג"ח או לחילופין קרן שורט מניות בשוק יורד). אני מדגים את שיטת הדילוג בעמוד הבא.

כמובן רצוי לבחור את האסכולה שתתאים לך במיוחד, ויותר חשוב להתחיל כמה שיותר מהר ולא לבזבז זמן יקר.

לסיכום

- "השקעות לטווח ארוך" לא עובדות
- שווקים עולים ויורדים חזרה
- מנהלי קרנות / מוסדיים לא עושים עבודה בשבילך אלא בשבילם
- רק 5% מהמשקיעים צוחקים כל הדרך לבנק בזכות תכונה אחת בלבד – התמדה/סבלנות. ניתן להצטרף אליהם בכל רגע. אז למה לא **עכשיו**?

מה לעשות?

- לפתוח חשבון השקעות מודרני (לא חשבון בנק!) עם עמלות נמוכות. לנוחותך רשימת הברוקרים הטובים בעולם עפ"י דירוג Barron's - רק להקליד בגוגל: Barron's annual online broker survey.
- רצוי גם לבדוק ברצינות את אופציית חשבון IRA (חשבון פרישה בניהול אישי עם הטבות המס של קרן פנסיה) במיטב או בהדס ארזים או בא"ביא" (אלה שלושת הגופים היחידים בארץ שמציעים את השירות הזה).
- לעבור להרגלי השקעות וצבירת הון של עשירים.

אני מאמין שלכל אחד ואחת צריכה להיות
האפשרות ליהנות מהדברים הטובים בחיים!

אני מאמין
לכל אחד ואחת

www.wise-money.co.il

